

Bestuurlijke hoofdlijnen begroting 2021

Rotterdam. Sterker door Investeren.

Inleiding

Geachte leden van de gemeenteraad van Rotterdam,

Rotterdam is als **toegangspoort tot Europa** en met een **innovatief bedrijfsleven** een van de pijlers onder de Nederlandse economie. Bovendien heeft de stad de afgelopen jaren in menig opzicht een positieve ontwikkeling doorgemaakt. Die lijkt nu gestuit te worden door de Covid-19 pandemie. Een gezondheids crisis én een crisis die de economie in het hart raakt. Daarom is deze begroting erop gericht om de Rotterdamse economie toekomstbestendig te maken, waar mogelijk te herstellen en om de **samenleving te stutten**. Want ondanks alle welvaart zijn we ook kwetsbaar. Vanwege een virus waar nog geen vaccin voor is, maar ook omdat welvaart niet meer automatisch leidt tot welzijn.

Dat jongere generaties vanzelfsprekend de sociaaleconomische ladder bestijgen, is jarenlang (sinds de Tweede Wereldoorlog) de norm geweest. Het vertrouwen in die norm wordt op de proef gesteld. Uit internationaal onderzoek blijkt dat maar **35 procent** van de Nederlandse ondervraagden denkt dat hun kinderen het beter gaan krijgen¹. En dat was nog vóór de wereldwijde Covid19-pandemie.

Dit cijfer reflecteert onzekerheid over de toekomst. Veel gezinnen vragen zich af hoe ze hun welvaart kunnen behouden. Hele gewone gezinnen, die ooit tot de sterke middenklasse behoorden, en een pijler vormen onder onze stedelijke economie. Sommige gezinnen zijn langdurig aangewezen op een **uitkering** en kunnen nauwelijks de eindjes aan elkaar knopen. Door de economische gevolgen van de coronacrisis verkeren ook veel ondernemers in **onzekerheid** over de toekomst van hun bedrijf.

Het is een primaire taak van de overheid om mensen die in de meest kwetsbare positie zitten (laag inkomen, slechte gezondheid, sociaal isolement, etc.) te **ondersteunen**. Daarvoor moet de **gemeentelijke dienstverlening** op orde zijn, van het repareren van mankementen in de buitenruimte tot omscholing en begeleiding naar werk. De groep waar wij als bestuurders naar om moeten kijken, is groter geworden. Mensen die in theorie goede papieren hebben en normaal gesproken geen beroep doen op de overheid, hebben nu een **helpende hand** nodig.

¹ <https://www.pewresearch.org/global/2018/09/18/expectations-for-the-future/>

Inleiding

Naast een solide financiële basis vraagt de samenleving om een sterk optredende overheid. Een overheid die streng is als dat moet maar ook zorgzaam. Een overheid die niet alleen financieel-economische uitdagingen het hoofd biedt, maar ook gesprekspartner is bij maatschappelijke vraagstukken. Die **nabij en betrokken** is, zelfs als de gesprekspartners wantrouwen koesteren tegenover diezelfde overheid. Omdat zij bijvoorbeeld al generaties lang te maken hebben met discriminatie op straat, op school of op de arbeidsmarkt. Het zou onze samenleving zoveel krachtiger maken als we onze cultuur van **individuele vrijheid en gelijkwaardigheid** laten gelden voor iedereen.

Rotterdam is ondanks alle uitdagingen vooral een **stad van kansen en vooruitkijken**. De stad maakt deel uit van een vernieuwende dynamische regio met een flinke aantrekkingskracht op mensen en bedrijven die willen pionieren. Er zijn maar weinig Rotterdammers die liever ergens anders zouden willen wonen. De meesten zijn bereid om de schouders eronder te zetten en doen dat ook dagelijks. Dit commitment hebben we nodig om Rotterdam er weer bovenop te helpen, evenals de creativiteit en ondernemingszin van het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Deze begroting legt daar de basis voor, met investeringen in kansrijke sectoren van onze economie en bouwstenen om de balans van veel Rotterdammers weer in **evenwicht** te krijgen. Hiermee willen we de Rotterdammers **hoop en perspectief** bieden. In de basis gaat het om een eerlijke verdeling van schaarse goederen, in de praktijk om een investering in mensen.

Van voorjaarsbrief naar begroting

In onze voorjaarsbrief 2020 hebben wij de contouren geschetst hoe wij onze stad met onze mede-Rotterdamers door de economische, sociale en maatschappelijke crisis willen leiden, zodat we er samen sterker uit komen. Met deze meerjarige begroting 2021 hebben we deze contouren concreet uitgewerkt in herstelmaatregelen, extra investeringen en het coronaproof maken van staand beleid onder de noemer **'Rotterdam. Sterker door'**.

De mondiale coronacrisis is inmiddels een sociaal, economische en maatschappelijke crisis die zijn gelijke in de geschiedenis niet kent. De economie en arbeidsmarkt van onze regio en stad worden hard geraakt met een verwachte krimp van de economie van **6,4% in 2020** en een verwacht werkloosheidspercentage van **8,8%**. Achter deze harde getallen gaan zorgen van Rotterdamers schuil. We lezen hierover dagelijks in de krant en we zien het op televisie. Tegenover die zorgen en onzekerheden zetten we met deze meerjarige begroting een verhaal van vertrouwen, een verhaal van investeren in onze gemeenschappelijke toekomst en een verhaal van schouders er onder en aanpakken.

Het einde van de coronacrisis is nog niet in zicht en zolang er geen vaccin is, blijft er de komende tijd nog veel onzeker. Dit vraagt van ons als stadsbestuur flexibiliteit, een luisterend oor en aanpakken. De afgelopen zomer heeft onze stad laten zien dat het coronavirus ons er niet onder krijgt. We hebben samen ons anderhalvemeter Rotterdam behoorlijk werkend gekregen. Natuurlijk is die anderhalvemetersamenleving niet wat we willen. Het vraagt veel van ons allemaal. Van de Rotterdamers, jong en oud, van de ondernemers, van onderwijzers, ouders, zorgverleners, handhavers, politieagenten, trambestuurders en noem maar op. We hebben veel waardering en bewondering voor al die Rotterdamers die hun schouders er onder hebben gezet en samen hebben laten zien dat ons anderhalvemeter Rotterdam kan. Op die energie en op die Rotterdamse doorzettingskracht is het onze opgave om koers te houden.

De weg naar herstel

Het Centraal Plan Bureau heeft in 4 scenario's, geredeneerd vanuit de duur van de anderhalvemetersamenleving, de duur van 'herstel' geschetst. Wij gaan met deze meerjarige begroting uit van scenario 3, een diepe recessie met een traag herstel. De sporen die de crisis in onze samenleving achter laat zijn fors. De klappen komen het hardst aan bij lager opgeleide Rotterdammers en Rotterdammers met een laag inkomen. We zien nieuwe kwetsbare groepen zoals zzp'ers, flexwerkers en jongeren. Veel ondernemers (en daarmee hun werknemers) zitten in het nauw. De onzekerheid over de duur van maatregelen en veranderingen, van thuiswerken en thuisonderwijs tot minder contact met familie en vrienden en hygiënemaatregelen hebben impact op het welbevinden van Rotterdammers.

De nieuwe werkelijkheid heeft ook invloed op de gemeentelijke dienstverlening. Denk aan de enorme extra inzet bij de GGD, meer aanvragen bij loketten zoals de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) en de oplopende aanvragen voor bijstandsuitkeringen. Maar denk ook aan het ophalen van het extra huisafval, de drukte bij de milieustraten en het toezicht houden op de coronamaatregelen.

De economische doorwerking van de coronacrisis en daarmee het hersteltempo hangen af van het verloop van de pandemie zelf en welke (lokale) maatregelen de komende tijd nodig zijn om verdere verspreiding van het virus tegen te gaan. Het hersteltempo hangt ook af van de mate waarin de economie zich kan aanpassen en de mate waarin de economische steunmaatregelen effectief zijn.

De weg naar herstel

Wat is ervoor nodig en waar liggen de kansen om samen uit deze crisis te komen?

Met de stad werkten we deze zomer aan diverse projecten onder het motto: Rotterdam. Sterker door. Het was hard nodig om de stad levendig te houden, hoop vast te houden en energie los te maken. Deze projecten kwamen steeds tot stand in samenwerking met Rotterdammers, organisaties en bedrijven. Rotterdammers helpen elkaar en zijn inventief: bedrijfskoks die vanwege de coronacrisis thuiszitten koken **200 maaltijden per dag** voor minderbedeelde Rotterdammers. Studenten organiseerden hun alternatieve introductieweek en Moslims vierden hun Offerfeest op creatieve wijze. Vlonderterrassen, de veel bezochte zomercampus voor de jeugd, het coronaloket voor ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties. Het zijn enkele voorbeelden van *herstart*maatregelen die volop merkbaar zijn in de stad. Maar denk ook aan het noodpakket waarmee we de cultuurinstellingen en exploitanten van sportvoorzieningen in onze stad ondersteunen.

We zien dat de *herstart*maatregelen nodig zijn en blijven, ook voor de herfst- en winterperiode. Daarom werken we nu aan diverse projecten en maatregelen zoals winterterrassen en de organisatie van veilige maar aantrekkelijke activiteiten in de wijken en de centrumgebieden.

Bouwen, omscholen en mogelijk maken

Op weg naar herstel voeren we plannen uit om Rotterdammers, stad, haven en regio sterker uit de crisis te laten komen. De keuzes die we daarvoor hebben gemaakt, hebben we uitgewerkt in de begroting 2021. U leest hierin ook dat we de aanbevelingen meenemen uit het rapport “Rotterdam uit de crisis” (Van Dommelen). Deze gelden zowel als inhoudelijke input voor het herstelprogramma als voor onze manier van werken: we halen investeringen naar voren zodat de Rotterdamse motor blijft draaien. Wij maken middelen vrij om door te blijven *bouwen* aan onze stad en creëren een forse structurele investeringsruimte om onder meer de publieke ruimte van de stad aantrekkelijker te maken en de woningbouw te stimuleren, te verduurzamen en nieuwe investeringen uit te lokken. We investeren in gerichte *omscholing* van Rotterdammers zodat zij vaardigheden ontwikkelen voor de banen in kansrijke sectoren nu vertrouwde banen verdwijnen. We zetten in op de doorontwikkeling van de **faciliterende, niet-bureaucratische rol** van de gemeente. Zodat we niet vast komen te zitten in allerlei regels en ‘ja maar’ discussies. Rotterdammers en de Rotterdamse ondernemers hebben een “ja tenzij”-houding van ons nodig. We willen er met alle Rotterdammers voor zorgen dat Rotterdam goed herstelt van de crisis en dat er geen Rotterdammers achterop raken.

Keers 'Rotterdam. Sterker door.'

'Rotterdam. Sterker door.' is voor de komende jaren ons motto; van de herstel aanpak, het investeringsprogramma en ons luisterend oor voor wat er leeft en gebeurt in de stad. We sluiten hiermee aan bij de adviezen van Van Dommelen. 'Rotterdam. Sterker door.' is van de stad: niet alleen zijn we **in contact met Rotterdammers** en bedrijven en organisaties om te zien hoe het met ze gaat en welke behoeften er zijn. We bieden ook handvatten en oplossingen om de pijn te verzachten en onze positie te versterken. Dit doen we **samen** met alle partners in onze stad, onder meer het Havenbedrijf, het Erasmus Medisch Centrum, scholen, cultuurinstellingen maar ook met bijvoorbeeld Rijnmond Bouw, Rotterdam Inclusief en het Werkgevers Servicepunt. Samen met de sterke schouders in de stad op zoek gaan naar de 'grote' vragen, antwoorden en initiatieven die **make or break** zijn, en die bepalen of Rotterdam *wel óf niet* sterker uit de crisis komt. We werken adaptief: we zijn wendbaar op de ontwikkelingen die we zien en identificeren vraagstukken met stakeholders die we waar nodig wijk- en opgavegericht oppakken. Initiatieven worden verzameld op www.rotterdam.nl/sterkerdoor.

Drie doorbraken als kompas voor het herstel

We houden koers, versterken deze en versnellen onze reis waar het kan. De drie doorbraken - **Fijn wonen, Energietransitie & Nieuwe Economie en Arbeidsmarkt & Gelijke Kansen** vormen ons kompas voor het herstel. Niet al onze targets en ambities zijn nog haalbaar in deze bestuursperiode. Toch houden we de afspraken uit het coalitieakkoord overeind: wij zijn ervan overtuigd dat blijvende inzet op de drie doorbraken ons versneld uit de huidige crisis kunnen helpen.

Onze targets

In het eerste kwartaal van 2020 konden we nog zeggen dat we goed op koers lagen met het uitvoeren van onze plannen en het realiseren van onze ambities. Dit zag je terug in de stad, op straat en ook in de voortgang op de realisatie van de targets uit het coalitieakkoord. Zo lukte het om te versnellen in de woningbouw, nam het aantal Rotterdammers dat een beroep deed op de bijstand af en liet het Wijkprofiel 2020 ten opzichte van 2018 een lichte verbetering zien van de veiligheidscijfers.

Maar het Rotterdam van nu is een ander Rotterdam dan dat van begin 2020. Sommige targets blijken na twee kwartalen crisis en daarmee gepaard gaande beperkingen ernstig vertraagd of niet meer haalbaar: het aantal bijstandsuitkeringen groeide afgelopen maanden en blijft naar verwachting komende periode toenemen. Vooral het beperkte directe contact (als gevolg van de beperkingen door corona) maakt het realiseren van targets lastiger. Het verminderen van de eenzaamheid onder ouderen en het betrekken van méér Rotterdammers bij de Wijkaanpak (meedenken en meebeslissen) loopt vertraging op, omdat het organiseren van echte ontmoetingen en bijeenkomsten tijdelijk niet of maar heel beperkt kan. Ook bij de schulddienstverlening en taalcursussen is direct contact belangrijk. Dat betekent dat er nog de nodige onzekerheden zijn voor het realiseren van een aantal targets. Maar we blijven hechten én vechten voor de noden en ambities van de stad. We passen onze ambities daarom niet aan, maar zetten alles op alles voor een sterkere stad, een sterkere buurt en een sterkere straat. Door samen met bewoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers op de economische én de sociale opgaven nieuwe manieren te vinden om met elkaar stappen vooruit te blijven zetten.

Per doorbraak zetten we voor deze begroting uit- een wat de herstelplannen zijn onder de vlag van 'Rotterdam. Sterker door'. U ziet daarin dat we meer investeren en investeringen naar voren halen, en dat we bij alle plannen samenwerking zoeken met de stad.

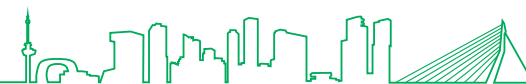
Fijn wonen in een wereldstad

Rotterdam is een stad van grote ontwikkelingen. Zo hebben we onlangs besluiten genomen over **drie grote gebiedsontwikkelingen**: de Rijnhaven, Merwe4Havens en de Alexanderknoop. Er worden niet allen plannen gemaakt, er wordt ook al volop gebouwd; van woontorens tot gezinswoningen met tuin. We werken aan een stad die iedereen kansen en een thuis biedt. Iedereen moet zich hier vrij, veilig en prettig kunnen bewegen. Rotterdammers met een middeninkomen, zoals politieagenten en verplegend personeel, krijgen voorrang. Rotterdam bouwt voor iedereen zo duurzaam en groen mogelijk. In Rotterdam Zuid wordt de komende jaren **260 miljoen** geïnvesteerd om het leven in de wijken te verbeteren op het gebied van onderwijs, wonen, werken, veiligheid en cultuur.

Zoals gesteld in de voorjaarsbrief blijft het adagium: **bouwen, bouwen, bouwen**. Het is het juiste middel om de crisis tegen te gaan. Woningbouw, infra, onderhoud en verduurzaming van panden. Doorbouwen is goed voor de economie en is de enige manier om het grote tekort aan woningen op te lossen en, met een toenemend aantal inwoners, de stad gezond en leefbaar te houden. Bovendien heeft bouwen direct effect op de werkgelegenheid. Zo levert elk huis dat wordt gebouwd twee arbeidsjaren op. Vertrouwen is de motor achter investeringen in de bouw. Als wij doorgaan met bouwen aan de stad dan geeft dat ook vertrouwen aan marktpartijen en huizenbezitters om te blijven investeren.

Dankzij het benutten van de Woningbouwimpuls van het Rijk versnellen we de bouw van **6100 woningen**. Het Rijk heeft **46 miljoen** toegekend voor de gebiedsontwikkelingen Feyenoord City en de Noordrand van het Zuiderpark en dekt daarmee **50%** van het publieke tekort per gebiedsontwikkeling af. Met deze cofinanciering vanuit het Rijk wordt het mogelijk meer woningen in de betaalbare sector bouwen: de helft van de te bouwen huizen valt in het sociale en middensegment. De bouw start in 2022.

Fijn wonen in een wereldstad

Zeven stadsprojecten

Alexanderknoop, Groene Long (vergroening Hofplein en Westblaak), Hofbogenpark, Park Maashaven, Stadionpark, Rijnhavenpark en Schouwburgplein zijn aangewezen als plaatsen die een versnelde ontwikkeling verdienen. Goede groei staat voorop: dit gaat over alles wat er nodig is om op een fijne manier te wonen, leven, werken en recreëren in de stad. We hanteren hiervoor de vijf perspectieven uit de Veranderstad (omgevingsvisie): gezond, compact, productief, circulair en inclusief.

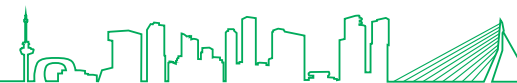
Deze plekken worden onze **toekomstbestendige stadsiconen** met meer ruimte voor sporten en spelen, fietsers en voetgangers. Ze worden ingericht op opvang van water, meer groen en het tegengaan van hittestress. De inrichting van deze ruimtes draagt bij aan een schonere lucht en vermindering van geluidsoverlast. Het is een nieuwe generatie gebiedsontwikkelingen die zorgt voor meer werkgelegenheid. In 2021 start een aantal van deze projecten al: Rijnhaven, Hofplein, Alexanderknoop en Park Maashaven.

Doorbouwmanifest

Financiële maatregelen om de woningmarkt op gang te houden zijn vooralsnog niet direct nodig, maar wel noodzakelijk als de crisis zichtbaar effect krijgt op de woningmarkt. Daarom is het Doorbouwmanifest opgesteld met partners uit de sector (investeerders, ontwikkelaars, woningbouwcorporaties, aannemers) om te werken aan een langjarige, continue bouwstroom. Om te voorzien in de nog altijd hoge woningnood én om woningbouw als economische motor van de stad te laten fungeren. Timing is alles: vooralsnog doet de markt z'n werk maar uiteraard anticiperen we op ontwikkelingen. We willen als gemeente de rol van 'mogelijkmaker' oppakken door het verruimen van werktijden. Dat doen we samen met bouw en onderhoudsbedrijven, netwerkbeheerders en projectontwikkelaars en de bewonersvertegenwoordiging. Dit zorgt voor nieuwe economische kansen voor onderhouds- en bouwbedrijven. Voor bedrijven en omwonenden is het voordeel dat de periode met overlast wordt bekort, omdat werkzaamheden sneller gereed zijn. Dat is ook gunstig voor de bereikbaarheid van woningen en winkels. Daarnaast is 'Architect aan Zet' (AAZ) een manier om het vergunningsvrij bouwen en verbouwen in Rotterdam mogelijk te maken. Het doel is om bouwinitiatieven sneller te realiseren, Rotterdammers wachten zodoende minder lang op een vergunning.

Het is onze overtuiging dat, zeker nu, investeren in onze publieke ruimte op termijn zorgt voor meer investeren door de markt. In alle **investeringen** die we de komende jaren gaan doen, nemen we **werkgelegenheid voor Rotterdammers** nadrukkelijk mee (social return on investment/ werkgelegenheidsparagraaf²).

² *Werkgelegenheidsparagraaf: investeringen koppelen aan banen*
De investeringsplannen die nu voor Rotterdam gemaakt worden krijgen een sociaal investeringshoofdstuk.
Per investeringsbesluit en de daarbij horende aanbesteding wordt ook het werkgelegenheidseffect meegewogen.

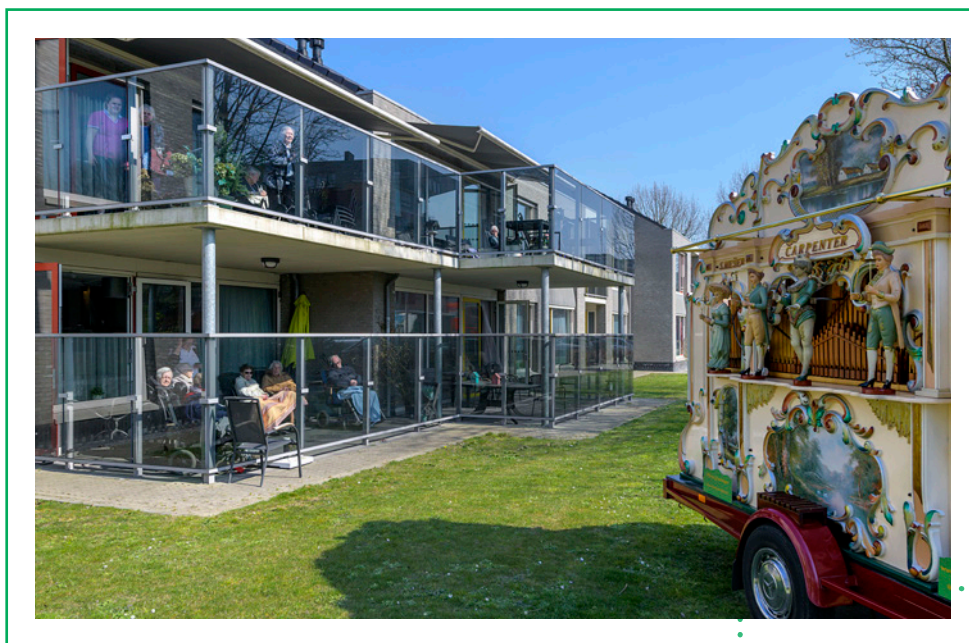

Fijn wonen in een wereldstad

Aandacht voor veiligheid en voor kwetsbare Rotterdammers

We werken aan een stad die **iedereen kansen** en een **thuis** biedt. Iedereen moet zich hier vrij, veilig en prettig kunnen bewegen. Jeugdoverlast, spanningen tussen jongeren en handhavers en tussen burgers over coronaregels zijn effecten van de coronacrisis op de openbare orde en veiligheid evenals nieuwe vormen van criminaliteit zoals fraude met de Tozo-regeling. Verder zijn kwetsbare groepen terug te vinden in kwetsbare wijken. Vanwege inkomensverlies kunnen deze mensen vatbaar zijn voor ondermijnende criminaliteit. Naast handhaving van de openbare orde, de inzet op High Impact Crimes en de aanpak van ondermijnende criminaliteit wordt de leefbaarheid in de wijken mede bepaald door de aandacht die er is voor kwetsbare groepen, buitenruimte, onderwijs en werkgelegenheid. Binnen de **5 focuswijken** worden dedicated teams gevormd om per wijk extra te investeren in de knelpunten die ontstaan. Denk aan projecten als Goed Huren en Verhuren en grenzenstellend jeugdwerk.

Alle Rotterdammers verdienen een veilig dak boven hun hoofd. We helpen honderd daklozen versneld aan een eigen woning. Door de coronamaatregelen zijn extra locaties nodig en worden bestaande locaties omgebouwd naar geschikte woonruimtes.

Noodsteun Blijdorp en Ahoy

Met de corona-noodsteun voor *Diergaarde Blijdorp* helpen we de dierentuin zodat zij haar belangrijke functie kan blijven vervullen. De Diergaarde is een groene oase in de stad en is op het gebied van natuurbehoud en educatief van belang. Het is een enorme publiekstrekker voor Rotterdammers, jong en oud en belangrijk voor het imago van de stad.

Met de benodigde financiële noodsteun aan *Ahoy* geven we ruimte aan een evenementenlocatie met internationale allure. Ahoy Rotterdam is bovendien een belangrijke werkgever en met het organiseren en faciliteren van evenementen levert ze een significante bijdrage aan de Rotterdamse economie. Ahoy Rotterdam is bovendien een belangrijke partner in de gebiedsontwikkeling Hart van Zuid en trekt investerend vermogen aan voor het gebied.

Energietransitie en nieuwe economie

De economie van Rotterdam wordt hard geraakt vanwege het effect van de crisis op de stedelijke sectoren, detailhandel en de gevoeligheid van onze economie voor de wereldhandel. Maar de coronacrisis laat ook zien dat er kansen zijn voor nieuwe sectoren en economische ecosystemen om te groeien en zo voor banen van de toekomst te zorgen. Zoals de economische verdienmodellen rond digitalisering en de kansen voor innovatie bij samenwerkende bedrijven en kennisinstellingen rond Smart Health Tech en Innovatieve Duurzame mobiliteit. We willen er als lokale overheid voor zorgen dat die kansen worden verzilverd. En dat projecten zoals de zeven Stadsprojecten, het scholingsfonds maar ook een digitaal worden ingericht, dat ze niet alleen bijdragen aan hun primaire doelstellingen maar ook aan herstel van de economie. Door bijvoorbeeld lokale MKB-ers en start ups een kans te geven en **duurzame werkgelegenheid** te bieden voor Rotterdammers.

Naast herstelmaatregelen voor sectoren die hard geraakt worden, is inzet op groeisectoren nodig om onze economische structuur te versterken en nieuwe mogelijkheden voor duurzame werkgelegenheid te creëren. Dat is niet iets waar je als gemeente alleen voor aan de lat staat; sterker nog, de krachtigste initiatieven ontstaan juist in de markt en bij maatschappelijke organisaties. De gemeente kan deze initiatieven **stimuleren en faciliteren**: dat zit in grote en kleine zaken, soms door cofinanciering, door samen op te trekken richting Den Haag of Brussel of door het aanpassen of versnellen van onze eigen procedures en dienstverlening.

Tegelijkertijd met de economische innovaties blijven we werken aan een duurzaam en energiezuinig Rotterdam, ook om de negatieve effecten van de klimaatverandering tegen te gaan. Dat doen we samen met de stad, bijvoorbeeld in de **Rotterdamse Klimaat Alliantie**. De keuzes die we daarin maken zijn ook kansen voor het ontwikkelen van nieuwe, duurzame bedrijvigheid en het opknappen en aardgasvrij maken van woningen en wijken. Juist ook deze activiteiten kunnen veel nieuwe **banen opleveren**.

Energietransitie en nieuwe economie

Medisch technische bedrijvigheid – groeikansen voor regionale economie

Dé stad van Zorg & Technologie; waar de zorgoplossingen van de toekomst ontwikkeld- en toegepast worden. Dat is wat Rotterdam kan zijn. De huidige coronacrisis heeft het belang van het combineren van technische en (medische) zorg eens te meer duidelijk gemaakt. Met bewondering en trots kijken we naar de leidende positie die het Erasmus MC in deze crisis speelt. Rotterdam heeft met het Erasmus MC een (internationaal) toonaangevend instituut voor medisch onderzoek, onderwijs en zorg binnen haar stadsgrenzen. Een positie die zij in samenwerking met de TU Delft door realisatie van de Erasmus MC **Smart Health Tech Campus** wil uitbouwen. Met focus op drie excellente speerpunten; (bio)medisch onderzoek & innovatie, technologisch zorginnovaties en pandemic preparedness (integratie van kennis, data en technologie voor eventueel komende pandemieën en vertaling naar reguliere zorg).

Rotterdam is de stad met de grootste zorgvraag en de stad waar de zorg met **80.000 banen** de grootste werkgelegenheidssector is van de regio. De gemeente helpt daarom bij de ontwikkeling en bereikbaarheid van de Smart Health Tech Campus en maakt komende jaren **2 miljoen** vrij om de start van de campusorganisatie te steunen. Investeren in de campusorganisatie doen we in de wetenschap dat deze inzet van de gemeente, samen met het Erasmus MC, als 'first movers', een onmisbare stap is in het verzilveren van de economische en maatschappelijke kansen voor dit regionale vlaggenschip en in het verkrijgen van investeringen uit bedrijfsleven, overheid en andere bronnen. We stimuleren de start van de Smart Health Tech Campus om uit te groeien tot een internationaal toonaangevend instituut. Dit biedt werkgelegenheidsperspectief en een bloeiend ecosysteem met talrijke spin-offs en toeleverende bedrijven.

DigiDeal 010: blended care/e-health

Tal van digitale toepassingen worden, zeker sinds de coronacrisis, grootschalig toegepast. Met de **DigiDeal010**, die op 17 juli jl. is ondertekend, beogen we met een versnelde en structurele inzet van eHealth ook een financiële ombuiging. Immers: eHealth toepassingen kunnen op termijn zorgkosten besparen én bieden een oplossing voor het tekort aan arbeidskrachten. Met de groeiende zorgvraag, de stijgende kosten en het personeelstekort komen de grenzen van ons huidige zorgstelsel in zicht. De grote behoefte aan innovatie en nieuwe oplossingen maakt dat zorg in combinatie met technologie de komende decennia wereldwijd één van de grootste groeimarkten zal zijn. Voor Rotterdam ligt een kans voor om daar *nu* op in te springen. Met de DigiDeal010 onderschrijven de gemeente en de huidige gecontracteerde aanbieders zorg, welzijn en jeugdhulp de gezamenlijke ambitie om door te pakken op de inzet van eHealth in Rotterdam. De gemeente concretiseert deze ambitie met een subsidieregeling DigiDeal010 voor 2021, voorafgaand aan de start van het nieuwe inkoopkader Zorg, Welzijn en Jeugdhulp. Deze subsidieregeling is alleen bedoeld voor gecontracteerde zorg- en welzijnsorganisaties en is bestemd voor de opschaling van digitale oplossingen, die zorg of ondersteuning kunnen voorkomen, verplaatsen of vervangen. Vanuit de Enecogelden wordt twee miljoen aangewend om investeringen in eHealth bij aanbieders in Rotterdam aan te jagen.

Energietransitie en nieuwe economie

Mobility innovation Campus Rotterdam/mobiliteits-ecosysteem (exploitatie)

Uit onderzoek blijkt dat in Rotterdam de afgelopen jaren meer dan **170** innovatieve mobiliteitsinitiatieven zijn ontwikkeld en uitgevoerd. Rotterdam beschikt dus al over een florerend ecosysteem op dit gebied. Met de komst van de Mobility innovation Campus Rotterdam stimuleren we een privaat ontwikkelde sleutelpositie in mobiliteit. De Campus draagt bij aan oplossingen die de stad duurzaam bereikbaar houden, levert extra banen op en maakt het aantrekkelijker om in de stad te investeren. De lokale borging met de grootste partijen is al gemaakt: er is een samenwerkingsovereenkomst met Rotterdam The Hague Innovation Airport, een Letter of Support met het Havenbedrijf en een Letter of Intent voor gebiedsontwikkeling met het Havenbedrijf.

Herstel aantrekkingskracht (binnen)stad

Vanaf de bouw van de Erasmusbrug heeft Rotterdam de afgelopen twintig jaar fors geïnvesteerd in bereikbaarheid, bedrijvigheid, bezoek, wonen en verblijf in de binnenstad. Met resultaat: meer bewoners, meer banen en meer bezoekers en een snellere economische groei dan de meeste andere steden. De coronacrisis tast veel aspecten die de stad aantrekkelijk maken diep aan. Het bezoek aan de binnenstad is in de periode maart-juli met ruim **50%** afgenomen ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Vervoer, hotels, horeca en cultuur worden in het bijzonder hard getroffen. We willen alles op alles zetten om banen in de horeca, het vervoer en de evenementenbranche terug te winnen. Niet alles kan hetzelfde blijven, maar de stad moet wél weer zo **levendig en aantrekkelijk** worden. Samen met winkeliers en ondernemers gaan we aan de slag met het toekomstbestendig maken van retail en winkelgebieden en zetten we in op uitbreiding van het programma Stadscultuur met het gebied Binnenstad. Daarom trekken we in de begroting van 2021 **circa 2,6 miljoen** euro uit voor het economisch herstel- en stimuleringsplan. Binnen de grenzen die de coronabeperkingen met zich meebrengen, benutten we de ruimte voor nieuwe mogelijkheden om bezoekers en toeristen naar de stad te trekken. Te beginnen met een Winterprogramma in de winkelgebieden van Rotterdam. Samen met onze lokale winkeliers, (horeca)ondernemers en partijen als Rotterdam Partners en de RET werken we aan gezonde en gezellige bezoek- en ontmoetingsplekken in de wijken en de centrumgebieden. Zodat er ook in de winter wat te beleven is, mensen met een gerust gevoel naar onze stad kunnen komen om te winkelen en zich te vermaken en lokale ondernemers perspectief op inkomsten houden. Daarnaast zetten we in op optimale werving van nieuwe congressen en evenementen voor de komende jaren en op acquisitie van internationale bedrijven en talent.

Energietransitie en nieuwe economie

Digitale voorbeeldstad 2025

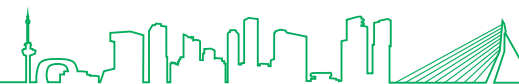
Thuiswerken, online lessen volgen en online shoppen: we hebben in korte tijd grote stappen gemaakt. Maar willen we echt een sprong maken, dan moeten we als stad de rol pakken om digitaliseringsopgaven op te lossen en netwerken aan te jagen. Een digitale transformatie via een Stedelijke Digitaliseringsaanpak om de maatschappelijke, fysieke en economische opgaven van de stad versneld op te pakken en om de partijen in de stad te activeren en betrekken. Het Handvest en de actieagenda zijn de start van een meerjarig programma om de digitale transformatie van de stad versneld vorm te geven. De doelstelling is dat Rotterdam in 2025 deze slag heeft gemaakt en digitalisering integraal gebruikt voor de benodigde versnelling voor het aanpakken van de maatschappelijke, fysieke en economische opgaven in de stad.

Het Rotterdamse Energie Transitiefonds

Nú perspectief bieden en tegelijkertijd bijdragen aan een duurzame en gezonde stad voor later. Dat is wat we voor ogen hebben met het Rotterdamse Energietransitiefonds en waarvoor we ruim **130 miljoen** cofinanciering apart zetten. Het fonds is bedoeld voor de ondersteuning van kleine en grote projecten die bijdragen aan CO2-reductie, een betere luchtkwaliteit en circulariteit. Kleine projecten: **30 miljoen** van het fonds bestaat uit leningen aan Rotterdammers, verenigingen en kleine bedrijven die hun woningen, clubgebouw of bedrijfspand willen verduurzamen. Zo kunnen ook mensen met een kleinere beurs aan de slag met bijvoorbeeld isolatie van hun woning of het aanleggen van zonnepanelen en daarmee ook hun energierekening omlaag brengen. Grote duurzame projecten: **100 miljoen** is bedoeld voor grote duurzame investeringen, gericht op de verduurzaming van de industrie en de overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen. Juist in de Rotterdamse havens is de noodzaak tot investeringen in de energietransitie en de circulaire economie urgent en lopen projecten en bedrijven die hieraan kunnen bijdragen vaak aan tegen een gebrek aan passende financieringsmogelijkheden. Door geld beschikbaar te stellen voor cofinanciering van bijvoorbeeld proeffabrieken op het gebied van recycling, grootschalige opslag van energie en elektrificatie van de industrie en vervoer zetten we stappen in verduurzaming, blijven de Rotterdamse bedrijven concurrerend en zorgen zij voor werkgelegenheid.

Zon

We maken werk van de zon: we stimuleren bewoners en bedrijven, woningcorporaties en vastgoedeigenaren om zonnepanelen aan te leggen, we ondersteunen burgerinitiatieven voor zon en het oprichten van energie-coöperaties. Het doel is **50.000 zonnepanelen** versneld te plaatsen. Dit betekent een reductie van **8670 ton** van de CO2 uitstoot.

Arbeidsmarkt en gelijke kansen voor iedereen

We willen niet dat mensen op achterstand komen te staan. Vandaar dat we kozen voor de armoede-aanpak 'Uit de Knoop' en de schuldenaanpak 'Reset Rotterdam'. We blijven inzetten op gelijke kansen voor alle Rotterdammers door te sturen op 'iedereen doet mee', op goed onderwijs, op een succesvolle aanpak van armoede en schulden en op de vitaliteit van Rotterdammers. Ook moet de arbeidsmarkt gelijk zijn: iedereen verdient een kans.

De werkloosheid neemt toe, vooral onder zzp'ers, flexwerkers en jongeren.

De problematiek van armoede en schulden neemt ook toe. Kortom: het aantal kwetsbare Rotterdammers groeit. Maar er zijn ook lichtpuntjes: er zijn prachtige initiatieven in de stad waarbij mensen elkaar helpen en voor elkaar zorgen.

Dat helpt om de crisis door te komen.

Met het actieprogramma 'Relax. Dit is Rotterdam' werken we aan een ontspannen Rotterdamse samenleving en bevorderen we de inburgering. De regie op de inburgering komt vanaf juli 2021 bij de gemeenten te liggen. Dit vergroot de sturingskracht en is een kans om inburgeraars beter te begeleiden naar volwaardig deelnemen aan de samenleving. Rotterdam bereidt zich grondig voor op deze grote stelselwijziging. We willen een meer inclusieve samenleving: een stad van gelijkwaardigheid en verbinding. Soms is een stevig maatschappelijk debat daarvoor nodig, ook in Rotterdam. De Black Lives Matter beweging maakte afgelopen maanden een krachtig statement voor meer inclusiviteit. Alle reden om, mede naar aanleiding van twee initiatiefvoorstellen en gesprekken met de stad, dit najaar met extra intensivering van activiteiten tegen racisme te komen.

Arbeidsmarkt en gelijke kansen voor iedereen

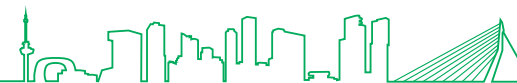
Het Rotterdamse Scholingsfonds

Afgelopen zomer werkten we samen met partners aan een (om)scholingsplan voor Rotterdammers, gericht op opleidingen voor beroepen (sectoren) waar krapte of groei is of wordt verwacht. De next economy vraagt andere vaardigheden van de beroepsbevolking. Werkzoekenden en kwetsbare werkenden kunnen zich laten om-, her- en bijscholen voor het werk in groei- en krapteberoepen³. Deze flexwerkers, zzp'ers, jongeren en schoolverlaters zijn door de coronacrisis het hardst getroffen en doen vaak een beroep op de noodmaatregelen en uitkeringen. Zodoende zorgt scholing voor werkzoekenden voor uitstroom van deze Rotterdammers uit de bijstand. Sinds 4 september zijn de eerste vouchers beschikbaar via het Leerwerkloket ten bate van de financiering van de omscholing. Er wordt toegewerkt naar een inzet van **5000 vouchers** per jaar. We bieden maatwerk in de vorm van een scholingsplan dat vooral zal gaan om combinaties van leren en werken (modulair en certificaatgericht) zoals BBL, praktijkleren, derde leerweg, leerwerkplekken bij werkgevers of bedrijfscholen). Kansrijke sectoren zijn zorg, bouw, techniek en haven, transport en logistiek, facilitaire dienstverlening, energietransitie, food en levensmiddelenindustrie, IT en onderwijs. Door als Rotterdam nu deze stap te zetten (en ook als hefboom om cofinanciering te genereren) kunnen we een doorbraak richting een wenselijke systeemverandering in gang zetten. Hierbij vervullen we bovendien een essentiële regiofunctie in de MRDH. De investering verdient zich terug in een periode van 8 jaar (2020-2027) waarbij wordt uitgegaan van de inzet van **10.000 vouchers** in de periode 2020-2022.

Passende financiering bij vergrijzing en zekerheid rondom zorgloon

In 2035 is 1 op de 5 Rotterdammers ouder dan 65+. Met tussenvoorzieningen, ouderenhubs en levensloopbestendige woningen anticiperen we op de vergrijzing en zorgen we ervoor dat Rotterdammers prettig ouder kunnen worden in de stad. Met een substantiële toevoeging van meer dan **€100 miljoen** ontstaat er een meerjarige stabiele lijn op de terreinen WMO, Jeugd en Welzijn. Door slimmere inzet van preventie, innovatie en digitalisering wordt constant gezocht naar oplossingen om de zorg ook in de toekomst toegankelijk en betaalbaar te houden. Dagelijks zetten duizenden zorgmedewerkers zich in voor goede zorg. Vanaf 2021 committeert Rotterdam zich aan de jaarlijkse indexatie van tarieven voor zorgaanbieders. Zo bieden we zekerheid voor werkgevers in het sociaal domein om meerjarige ruimte te bieden om de lonen te laten stijgen.

³ Dit herstelplan sluit aan bij het advies van Van Dommelen als wel bij de uitkomsten van het wetenschappelijke onderzoek naar de maatschappelijke impact van COVID-019 in Rotterdam, Den Haag, Amsterdam en Nederland.

Arbeidsmarkt en gelijke kansen voor iedereen

Cultuur

We maken de komende periode extra geld vrij voor cultuurprogrammering, die bijdraagt aan de veerkracht en de kansengelijkheid van de Rotterdammers. De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur heeft in het cultuurplanadvies 2012-2024 de verdeling van de meerjarige subsidies gepresenteerd. Van het totaalbedrag van **28 miljoen** euro wordt **10,8 miljoen** gebruikt om de stap te zetten naar eerlijke beloning van medewerkers in de culturele sector en **9,2 miljoen** voor de ophoging van het cultuurplanbudget. Het resterende bedrag wordt met name gebruikt voor huisvestingskosten van De Doelen en Theater Zuidplein.

De ontwikkeling van een **cultuurcampus** als onderdeel van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) kan een belangrijke boost geven aan de aantrekkelijkheid van de stad. Op deze plek kunnen onder meer studenten, docenten, creatieve ondernemers en onderzoekers elkaar ontmoeten. In 2022 starten de eerste onderwijsactiviteiten op de locatie Charloise Hoofd.

Noodsteun voor sportclubs, cultuur en verenigingen

In het voorjaar is een noodfonds ter beschikking gesteld voor verenigingen, sport, cultuur en sociaal ondernemers. De contactbeperkende maatregelen hadden een grote impact op het verenigingsleven dat zo van belang is voor maatschappelijke cohesie. Juist ten tijde van corona beseffen we hoe waardevol het is om sportclubs, cultuur en verenigingen dichtbij te hebben. Ook om de aantrekkelijkheid van de stad te behouden is het noodzakelijk om vitale verenigingen en instellingen overeind te houden.

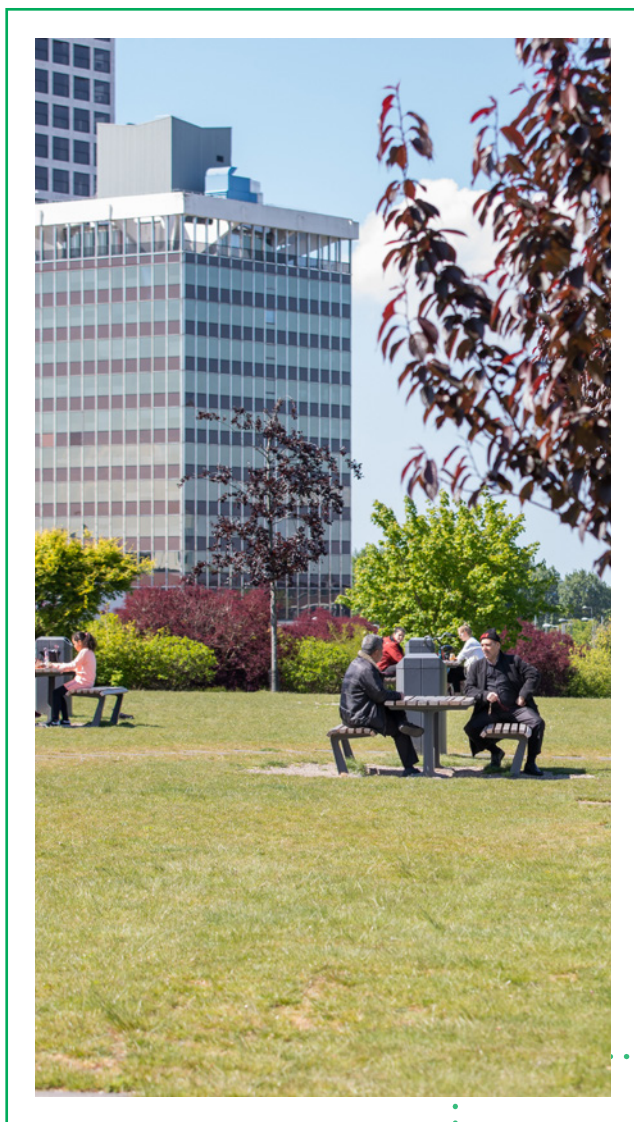

Werkgelegenheidsparagraaf: investeringen koppelen aan banen

Aan investeringsplannen voor Rotterdam wordt een concreet 'werkgelegenheidsparagraaf' gekoppeld zodat Rotterdammers met een uitkering via om-, her- en bijscholingsprogramma's worden klaargestoomd voor werk dat nu zo nodig is om de stad te versterken. Het gaat om het realiseren van aanpassingen aan de anderhalve meter samenleving of investeringen in het kader van bouwen, infrastructuur, energietransitie en verduurzaming en vergroening van de stad.

Arbeidsmarkt en gelijke kansen voor iedereen

Aanpak armoede

Door de crisis zien we nieuwe kwetsbare groepen in de stad. De werkloosheid neemt toe, vooral onder zzp'ers, flexwerkers en jongeren. De problematiek van armoede en schulden neemt daarom ook onder hen toe. Hoewel we met 'Uit de knoop' en 'Reset Rotterdam' een goed werkend en stevig fundament hebben neergezet is een aanvullende aanpak noodzakelijk. Om die reden zijn acties ingezet om de acute financiële problemen van (kwetsbare) Rotterdammers te verzachten. Onder meer door het instellen van de noodfondsvoorziening bij de welzijnspartners in de wijk, waar Rotterdammers in de afgelopen periode konden aankloppen bij een lege koelkast of kosten voor noodzakelijk vervoer. Daarnaast helpt de versnelde uitbreiding van de trajectbegeleiders schulden van het Expertiseteam Financiën (ETF) naar alle gebieden in de stad en bij het Jongerenloket zodat Rotterdammers snel en dichtbij terecht kunnen voor hulp bij het aanpakken van geldproblemen. Maar denk ook aan het verstrekken van laptops voor onderwijs op afstand voor gezinnen die de financiële middelen ontberen. Of aan het opzetten van het Jongeren Overbruggingsbudget (JOB) voor jongeren die tijdelijk een inkomensdaling hebben en hierdoor in de schulden dreigen te geraken. De belofte van onze corona-aanpak van armoede en schulden is **'We zijn er voor je'**. Wij zijn er voor Rotterdammers die als gevolg van de coronacrisis (verder) in de problemen dreigen te komen Via de 'Kom jij eruit'-campagne doorbreken we schaamte en stimuleren we Rotterdammers en (in het bijzonder jongeren, zzp'ers en ondernemers) om hulp te zoeken voor hun financiële problemen, zodat de schulden niet verder oplopen. Hulp bieden we bijvoorbeeld door een follow up te organiseren voor de gezinnen die een laptop of noodhulp hebben ontvangen tijdens de lockdown bij het aanpakken van achterstanden. Door te onderzoeken of en hoe schulden sneller kunnen worden geregeld of door het bieden van Eerste Hulp bij Financiën als Rotterdammers bij de gemeente een bijstandsuitkering komen aanvragen. Hierdoor voorkomen we dat (meer) Rotterdammers langdurig in de armoede en schulden komen en dragen zo bij aan de collegeambitie 'een generatie zonder achterstanden'.

Daarnaast helpen we mensen waar het kan om aan werk te komen, via het scholingsfonds maar ook via passende programma's online, selfservice vacatures via digitale platforms en matching van vraag en aanbod via HalloWerk en www.rijnmondwerktdoor.nl.

Financieel beeld

De financiële opgave voor onze stad blijft onverminderd groot. Los van corona kenden we al grote financiële opgaven zoals de toenemende zorgkosten en onzekerheden rondom het gemeentefonds en het Warmtebedrijf. Daar bovenop zorgt corona voor forse nieuwe tegenvallers, zoals het stijgende aantal bijstandsgerechtigden en lagere gemeentelijke inkomsten (o.a. logiesbelasting en dividenden).

In deze begroting sturen we op wat we nu weten: we houden geen rekening met een tweede golf dan wel extra grootschalige contactbeperkende maatregelen. We blijven uitgaan van maximale compensatie vanuit het Rijk. We houden als college onze **koers** vast en versnellen en versterken deze daar waar dat nodig blijkt.

We kiezen er nadrukkelijk niet voor om te bezuinigen op de stad of om de woonlasten te verhogen (behoudens indexering). Tegelijkertijd blijven gezonde financiën het uitgangspunt. We accepteren dan ook alleen een tijdelijke dip in het weerstandsvermogen voor zover deze het gevolg is van de coronacrisis. Kijkend naar al onze financiële kengetallen is het gelukt om een stabiele financiële basis te leggen.

Financieel beeld

Hoe dekken we dan de financiële opgaven? Allereerst door op alle beleidsterreinen nog scherper aan de wind te zeilen dan we al deden. Zo zijn bijvoorbeeld de begrote resultaten grondexploitaties in deze begroting verwerkt (en niet zoals in eerdere jaren bij de jaarrekening) en zijn de meerjarige financieringsbaten verwerkt. Ook zijn de verwachte compensatiemaatregelen vanuit het Rijk in deze begroting verwerkt. Door het terugdraaien van intensiveringen uit het coalitieakkoord vanaf 2023 zat er ruimte in de begroting. In de voorjaarsnota vorig jaar is besloten deze ruimte te reserveren voor een volgend college. Deze reservering zetten we nu alsnog in. Een deel gebruiken we om de financiële opgave na 2023 te verkleinen en een ander deel wenden we aan om intensiveringen op het gebied van o.a. de woningbouw-productie, duurzaamheid en ondermijning ook na 2023 te kunnen voortzetten.

Dit stadsbestuur kiest ervoor om Rotterdam uit deze crisis te investeren. We maken optimaal gebruik van al onze beschikbare investeringsruimte. Daarnaast versnellen en versterken we onze koers door het doen van nieuwe **investerings in de stad** vanuit 'groei met groei' (€ 100 mln) en de extra investeringsruimte als gevolg van de verkoop van Eneco (€ 270). Uiteraard doen we dit binnen de gestelde kaders en uitgangspunten. Met deze investeringen wordt er een flinke impuls gegeven aan de werkgelegenheid, de economie en het maatschappelijke welzijn van de Rotterdammers.

We halen het maximale uit onszelf en de organisatie om met partners in de stad het beste mogelijk te maken. Scherp aan de wind zeilen blijft het devies. Grote onzekerheden blijven er voorlopig en we houden rekening met tegenvallers. Ambities staan onder druk, maar met verstandige keuzes en een flexibele opstelling vinden we deze koers verantwoord.

